

Kolay Gelsin ve Yeni Hitit B1 Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni Ölçütleri Açısından Karşılaştırılması

Hacer Kızıl

International Burch University, Bosnia and Herzegovina

Özet: Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni (AOBM) ve AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan ölçütler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüş ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçüt formu, AOBM, AOBM Tamamlayıcı Cilt ve ilgili alan yazınında yer alan temel kavramlar doğrultusunda gerçekleştirilen alan taraması sonucunda geliştirilmiş; daha sonra yabancı dil öğretimi alanında uzman iki akademisyen ile mesleki deneyimleri 20 ve 25 yıl olan iki uzman öğretmenin görüşleri doğrultusunda son hâline getirilmiştir. Etkinlikler gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık ölçütleri açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Kodlama güvenilirliğini belirlemek amacıyla veri setinin %20'si ikinci bir araştırmacı tarafından bağımsız olarak yeniden kodlanmış ve Miles ve Huberman formülü kullanılarak hesaplanan kodlayıcılar arası uyum oranı %87,7 olarak bulunmuştur. Araştırma sonucunda Kolay Gelsin B1 ders kitabının incelenen tüm ölçütlerde Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek oranlara sahip olduğu belirlenmiştir. Özellikle gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlik ve etkileşim ölçütlerinde Kolay Gelsin B1 ders kitabının AOBM'nin benimsediği iletişimsel dil kullanımı ve eylem odaklı yaklaşım anlayışını daha fazla yansıttığı görülmüştür. Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri, aracılık becerilerine yönelik etkinliklerin her iki ders kitabında da sınırlı düzeyde yer almasıdır. Sonuç olarak, incelenen ders kitaplarının AOBM ölçütlerini farklı düzeylerde yansıttığı, ancak özellikle görev temelli yapı, etkileşim ve aracılık becerileri açısından geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: *Aracılık, Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni, Eylem odaklı yaklaşım, Görev temelli öğrenme, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.*

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte farklı toplumlar arasındaki etkileşimin artması, yabancı dil öğrenimini bireyler ve toplumlar açısından önemli bir gereksinim hâline getirmiştir. Bu süreçte Türkçe de yabancı dil olarak öğrenilen diller arasında daha görünür bir konuma ulaşmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yaygınlaşmasıyla birlikte öğretim programları, öğretim materyalleri ve ders kitaplarının niteliği üzerine yapılan çalışmalar da artış göstermiştir. Ders kitapları, öğretim sürecinin planlanmasında ve yürütülmesinde temel araçlardan biri olarak kabul edilmekte; öğrenenlerin karşılaştıkları dil girdilerini ve dil kullanımına yönelik etkinlikleri büyük ölçüde belirlemektedir (Demirel, 2012). Richards ve Rodgers'e (2001) göre ders kitapları, öğretim programlarının sınıf içindeki somut yansımalarıdır. Bu nedenle ders kitaplarının dayandıkları öğretim anlayışları doğrultusunda değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Günümüzde yabancı dil öğretiminde en yaygın başvuru kaynaklarından biri Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (AOBM)'dir. AOBM, dil öğrenen bireyi yalnızca dil bilgisel yapıları öğrenen bir kişi olarak değil, dili toplumsal bağlamlarda kullanan bir sosyal aktör olarak tanımlamaktadır (Council of Europe, 2001). Bu anlayış doğrultusunda dil öğretiminde iletişimsel dil kullanımı, görev temelli öğrenme, etkileşim ve öğrenen merkezlik gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. AOBM'nin 2021 yılında yayımlanan Tamamlayıcı Cildi ile birlikte aracılık (mediation) becerisi de dil etkinliklerinin temel boyutlarından biri olarak ele alınmıştır (Council of Europe,

2020). Böylece dil öğretiminde yalnızca alımlama ve üretim becerileri değil, bireylerin anlamı yeniden yapılandırma, açıklama ve başkalarına aktarma süreçleri de önem kazanmıştır.

AOBM'de dil kullanımı; alımlama, üretim, etkileşim ve aracılık olmak üzere dört temel dil etkinliği çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, dil öğrenimini yalnızca dil bilgisel doğruluk temelinde değil, bireyin dili gerçek yaşam bağlamlarında kullanabilme yeterliği temelinde ele almaktadır. North ve Piccardo'ya (2021) göre AOBM'nin benimsediği eylem odaklı yaklaşım, öğreneni dili kullanan aktif bir sosyal aktör olarak konumlandırmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının da öğrenenleri gerçek yaşam görevlerine yönlendiren, etkileşimi destekleyen ve iletişimsel dil kullanımını teşvik eden etkinlikler içermesi beklenmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitaplarını AOBM doğrultusunda inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir kısmı konuşma, yazma, okuma veya dinleme gibi belirli beceri alanlarına odaklanmaktadır. Bunun yanında eylem odaklı yaklaşım, görev temelli yapı ve iletişimsel yeterlik açısından ders kitaplarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Ancak ders kitaplarını gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlilik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık gibi AOBM'de öne çıkan ölçütler doğrultusunda bütüncül biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni ve AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan ölçütler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu doğrultuda ders kitaplarında yer alan etkinlikler gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlilik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık ölçütleri açısından değerlendirilmiş; incelenen ders kitaplarının AOBM'nin benimsediği iletişimsel dil kullanımı ve eylem odaklı anlayışı ne ölçüde yansıttığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

AOBM'nin benimsediği eylem odaklı yaklaşım, öğreneni yalnızca dili öğrenen bir birey olarak değil, dili toplumsal yaşam içerisinde kullanan aktif bir sosyal aktör olarak ele almaktadır. Bu yaklaşımda dil öğrenimi, dilbilgisel yapıların edinilmesinden çok, gerçek yaşamda karşılaşılabilecek iletişimsel görevlerin yerine getirilmesine dayanmaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrenenleri iş birliği yapmaya, problem çözmeye, karar vermeye ve dili belirli amaçlar doğrultusunda kullanmaya yönlendirmesi beklenmektedir (North ve Piccardo, 2021). AOBM Tamamlayıcı Cilt ile birlikte önem kazanan aracılık becerisi de bireylerin farklı kişiler arasında anlam oluşturma sürecine katkıda bulunmalarını, bilgiyi yeniden yapılandırmalarını ve aktarmalarını kapsamaktadır (Council of Europe, 2020). Bu durum, ders kitaplarının yalnızca dört temel dil becerisi açısından değil, öğrenenleri gerçek yaşam iletişimine hazırlama düzeyleri açısından da değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında AOBM doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. İşisağ (2008), AOBM'nin etkileşim boyutunu inceleyerek iletişimsel yetinin geliştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir. İşisağ ve Demirel (2010) ise AOBM doğrultusunda hazırlanan konuşma etkinliklerinin öğrenenlerin sözlü iletişim becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Ders kitapları üzerine yapılan

çalışmalarda da benzer biçimde AOBM'nin iletişimsel ve görev odaklı yapısının ne ölçüde yansıtıldığı incelenmiştir. Rebahan (2019), Yeni Hitit ders kitaplarındaki sözlü üretim ve etkileşim etkinliklerinin görev temelli dil öğretimi açısından yeterli düzeyde olmadığını belirtirken, Eş ve Aktaş (2023) Yeni İstanbul ders kitaplarında yer alan etkinliklerin genel olarak gerçek yaşamla ilişkili olduğunu ancak sosyal aktörlük ve göreve dayalı kullanım açısından bazı eksiklikler taşıdığını ifade etmiştir. Bunun yanında Özbal (2021), Deniz, Öztürk ve Çekici (2021) ile Demir ve Çekici (2023) tarafından yapılan çalışmalar, AOBM Tamamlayıcı Cilt ile birlikte önem kazanan aracılık becerisinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında giderek daha fazla ilgi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte alan yazındaki çalışmaların önemli bir bölümünün belirli dil becerilerine veya tek bir ölçüte odaklandığı görülmektedir. Ders kitaplarını gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık gibi AOBM'de öne çıkan ölçütler doğrultusunda bütüncül biçimde inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan ders kitaplarının AOBM ve AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan ölçütler açısından değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüş bir durum çalışmasıdır. Durum çalışmaları, belirli bir durumun kendi doğal bağlamı içerisinde ayrıntılı ve bütüncül biçimde incelenmesine olanak sağlayan nitel araştırma desenlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni (AOBM) ve AOBM Tamamlayıcı Cilt doğrultusunda belirlenen ölçütler açısından derinlemesine incelenmesi amaçlandığından durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ders kitaplarının seçilmesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılması ve aynı dil düzeyine (B1) yönelik hazırlanmış olması ölçütü olarak alınmıştır. İçerik analizine dayalı karşılaştırmalı çalışmalarda veri setlerinin dengeli biçimde incelenmesi analiz sonuçlarının sağlıklı biçimde karşılaştırılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Kolay Gelsin B1 ders kitabı sekiz, Yeni Hitit B1 ders kitabı ise on iki ünitelerden oluşmaktadır. Bu nedenle iki ders kitabı arasında karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla Yeni Hitit B1 ders kitabının yalnızca ilk sekiz ünitesi incelemeye dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerlendirilmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ölçüt formu kullanılmıştır. Ölçütlerin belirlenmesinde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (Council of Europe,

2001), AOBM Tamamlayıcı Cilt (Council of Europe, 2020) ve ilgili alan yazını temel alınmıştır. Ölçütlerin oluşturulması sürecinde yabancı dil öğretimi alanında çalışan iki akademisyen ile mesleki deneyimleri 20 ve 25 yıl olan iki öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda tabloya son şekli verilmiştir. Bu doğrultuda etkinlikler; gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlilik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık ölçütleri açısından değerlendirilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Her etkinlik ilgili ölçütler doğrultusunda “var”, “kısmen” ve “yok” kategorileri altında kodlanmıştır. Elde edilen veriler frekans ve yüzde değerleri kullanılarak analiz edilmiş ve bulgular tablolar ve grafikler aracılığıyla sunulmuştur.

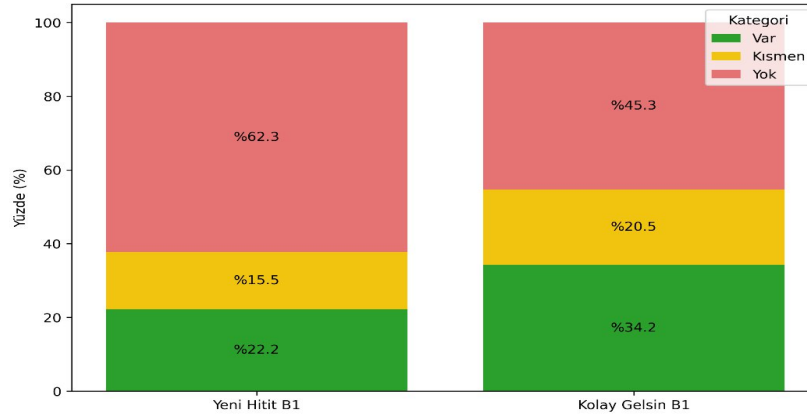
Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan ölçüt formu dört uzman görüşüne sunularak gerekli düzenlemeler yapılarak oluşturulmuştur. Kodlama sürecinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla veri setinin %20'si rastgele seçilmiş ve ikinci bir araştırmacı tarafından bağımsız olarak yeniden kodlanmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılarak hesaplanan kodlayıcılar arası uyum oranı %87,7 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, kodlama sürecinin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikler, Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni (AOBM) ve AOBM Tamamlayıcı Cilt doğrultusunda belirlenen ölçütler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Gerçek Yaşam Bağlamı (GYB)

Grafik 1. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Gerçek Yaşam Bağlamı Dağılımı

Gerçek yaşam bağlamı ölçütü açısından Kolay Gelsin B1 ders kitabının Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında etkinliklerin %34,2'si gerçek yaşam bağlamı

ölçütünü karşılarken (*var*), Yeni Hitit B1 ders kitabında bu oran %22,2'de kalmıştır. Benzer şekilde *kısmen* kategorisinde Kolay Gelsin kitabının oranı %20,5 iken, Yeni Hitit B1 kitabında bu oran %15,5 olarak belirlenmiştir. Buna karşılık *yok* kategorisindeki etkinlik oranının Yeni Hitit B1 kitabında (%62,3) Kolay Gelsin B1 kitabına (%45,3) göre daha yüksek olması, bu kitapta kontrollü dil yapıları ve form odaklı etkinliklerin daha baskın olduğunu ve etkinliklerin gerçek yaşam bağlamını sınırlı bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Kolay Gelsin B1 kitabında günlük yaşam iletişimi, sosyal ilişkiler, medya, yemek kültürü, okul yaşamı ve bireysel deneyimler gibi öğrenenlerin gündelik yaşamda karşılaşabilecekleri durumlara daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bu durum, AOBM'de vurgulanan iletişimsel dil kullanımı anlayışıyla daha uyumlu bir görünüm ortaya koymaktadır. AOBM'de dil öğreniminin yalnızca dilbilgisel yapıların öğretilmesine değil, dilin gerçek yaşam bağlamlarında işlevsel biçimde kullanılmasına dayanması gerektiği vurgulanmaktadır (Council of Europe, 2001).

Yeni Hitit B1 kitabında ise bazı ünitelerde günlük yaşamla ilişkili içerikler bulunmasına rağmen etkinliklerin önemli bir bölümünün kontrollü alıştırma ve yapı odaklı etkinliklerden oluştuğu dikkat çekmektedir. Özellikle dilbilgisel yapıların tekrarına dayalı etkinliklerin yoğunluğu, gerçek yaşam bağlamı ölçütünün daha sınırlı düzeyde temsil edilmesine neden olmaktadır.

2 Okuyalım, işaretleyelim

Sanata ve Sanatçıya Dair Bir Deneme

Sanat Nedir?

Bu soruyu birkaç yıldır, fotoğraf kursumdaki çeşitli yaş gruplarından birçok öğrencime sordum, birlikte cevaplar aradık. "Cevap bulabildiniz mi?" diye sorarsanız, net olarak "Bir şey bulabildik." diyemem ama bazı sonuçlar çıkardık elbette. Bunlara geçmeden önce Ana Britannica'dan sizlere bir sanat tanımı aktarayım: "Sanat, bazı düşünceleri, amaçları, durumları ya da olayları, beceri ve düş gücü kullanarak ifade etmek ya da başkalarına iletmek."

Bu tanıma göre sanat, öncelikle bir düşünce aktarma yöntemidir. Sanatın ikinci önemli özelliği ise, her insanın kendi düş gücünü kullanarak diğer insanlardan farklı, yani özgün eserler üretmesi sonucu ortaya çıkmasıdır. Bu tanım hoşuma gidiyor çünkü "Sanat insanlara hoş gelmeli" demiyor. Oysa pek çok insana göre sanat mutlaka göze, kulağa hoş gelmelidir!

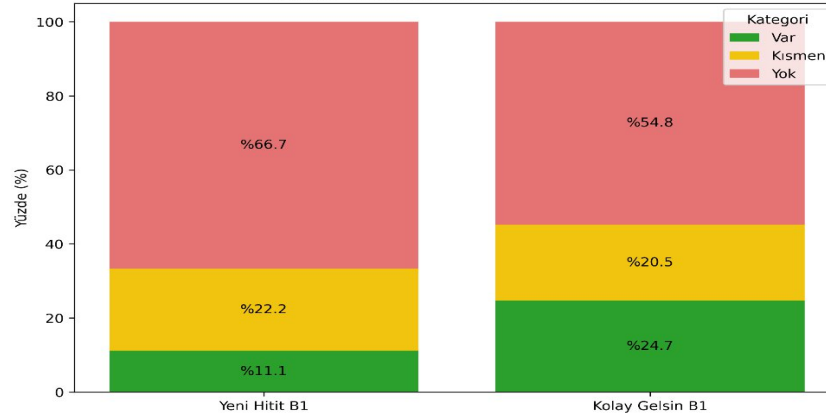
Ana Britannica'nın sanat tanımının devamına da bir göz atalım: "Sanat ürünlerinin doğal nesnelerden farkı, belirli bir

Resim 1. Yeni Hitit B1 Ders Kitabında Gerçek Yaşam Bağlamı Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği

Etkinlikte öğrenenlerden uzun bir metni okuyarak doğru-yanlış ve işaretleme türünde soruları cevaplamaları istenmektedir. Etkinlikte ağırlıklı olarak okuduğunu anlama becerisine yönelik kontrollü alışırtmalar yer almakta; öğrenenlerin günlük yaşamda kullanabilecekleri iletişimsel görevler sınırlı kalmaktadır. Bu durum, etkinliğin gerçek yaşam bağlamı açısından sınırlı (*kısmen*) düzeyde bir temsil olduğunu göstermektedir.

Bu doğrultuda Kolay Gelsin B1 ders kitabının gerçek yaşam bağlamı açısından AOBM'nin iletişimsel ve eylem odaklı yaklaşım anlayışına Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yakın bir görünüm sergilediği söylenebilir. Bununla birlikte her iki kitapta da gerçek yaşam iletişimini merkeze alan etkinliklerin artırılması gerektiği görülmektedir.

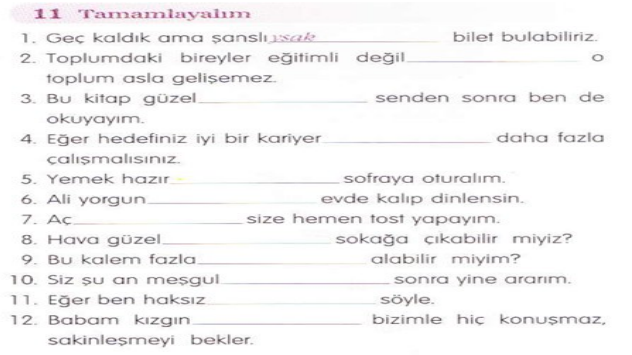
Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Görev Temelli Yapı (GTY)

Grafik 2. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Görev Temelli Yapı Dağılımı

Görev temelli yapı ölçütü açısından Kolay Gelsin B1 ders kitabının Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında etkinliklerin %24,7'si görev temelli yapı ölçütünü karşılarken, Yeni Hitit B1 ders kitabında bu oran %11,1'de kalmıştır. *Kısmen* kategorisinde Yeni Hitit kitabının oranı %22,2, Kolay Gelsin kitabının oranı ise %20,5 olarak belirlenmiştir. Buna karşılık *yok* kategorisindeki etkinlik oranının Yeni Hitit kitabında %66,7 gibi yüksek bir düzeyde olması, kitapta görev odaklı etkinliklerden çok kontrollü dil alıştırmalarının ön planda olduğunu göstermektedir. Kolay Gelsin kitabında ise bu oran %54,8 olarak belirlenmiştir.

Kolay Gelsin ders kitabında öğrenenlerin belirli bir iletişimsel amacı gerçekleştirmesine yönelik etkinliklerin daha yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Özellikle kitapta partner çalışmaları ve grup çalışmalarını içeren etkileşim odaklı etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Etkinliklerin bilgi paylaşımı, karşılıklı konuşma, problem çözme, yorum geliştirme ve günlük yaşam durumlarına yönelik görevler ile öğrenenleri aktif dil kullanıcısı konumuna taşıdığı dikkat çekmektedir. Bu durum, AOBM'de öne çıkan eylem odaklı yaklaşım anlayışıyla uyum göstermektedir. AOBM Tamamlayıcı Cilt'te dil kullanıcıları *sosyal aktör* olarak tanımlanmakta ve dil öğreniminin görev temelli etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Council of Europe, 2020). Yeni Hitit ders kitabında ise görev temelli etkinliklerin daha sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Kitapta bazı konuşma ve yazma etkinlikleri görev odaklı özellik taşısa da etkinliklerin önemli bir bölümünün dilbilgisel yapıların tekrarına dayalı kontrollü uygulamalardan oluştuğu dikkat çekmektedir. Bu durum, öğrenenlerin dili belirli bir amaç doğrultusunda işlevsel biçimde kullanmalarını sınırlandırabilmektedir.

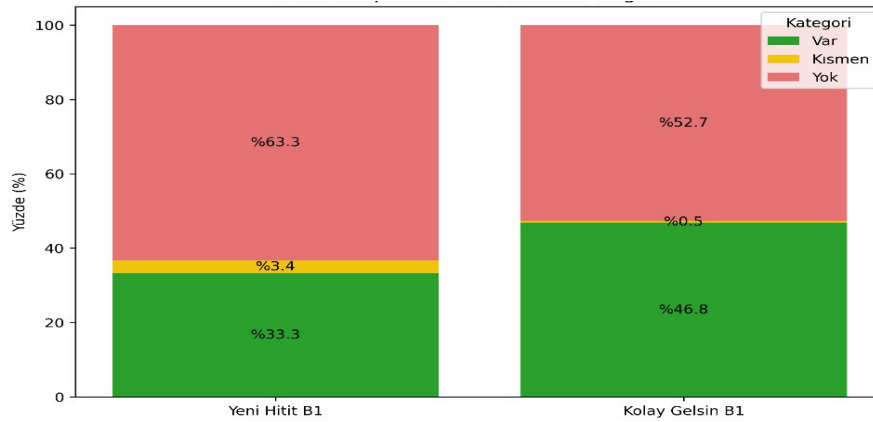

Resim 2. Yeni Hitit B1 Ders Kitabında Görev Temelli Yapı Ölçütüne Örnek Etkinlik

Resim 2'deki etkinlikte ağırlıklı olarak dilbilgisel yapıya odaklanıldığı ve öğrenenlerin belirli bir iletişimsel görevi gerçekleştirmelerine yönelik unsurların olmadığı görülmektedir. Etkinlikte görev temelli bir yapı yoktur.

Kolay Gelsin B1 ders kitabının görev temelli yapı açısından AOBM'in eylem odaklı yaklaşım anlayışına Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yakın bir görünüm sergilediği söylenebilir. Bununla birlikte her iki kitapta da öğrenenlerin gerçek yaşam görevleri aracılığıyla dili daha işlevsel biçimde kullanmalarını sağlayacak etkinliklerin artırılması gerektiği görülmektedir.

Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Öğrenen Merkezlilik (ÖM)

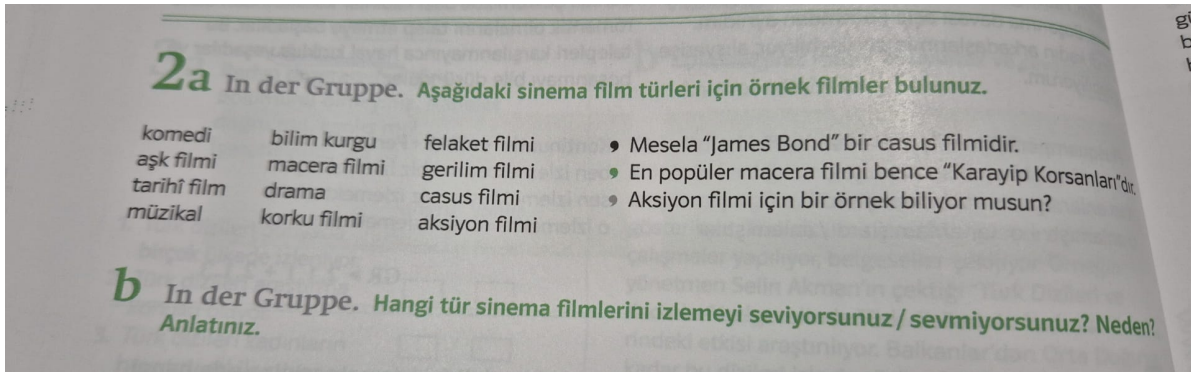

Grafik 3. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Öğrenen Merkezlilik Dağılımı

Öğrenen merkezlilik ölçütü açısından her iki ders kitabında da belirli düzeyde öğrenen odaklı etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte Kolay Gelsin B1 ders kitabının bu ölçüt açısından Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek bir orana sahip olduğu dikkat çekmektedir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında etkinliklerin %46,8'i öğrenen merkezlilik ölçütünü karşılarken, Yeni Hitit B1 ders kitabında bu oran %33,3 olarak belirlenmiştir. *Kısmen* kategorisinde Yeni Hitit kitabının oranı %3,4, Kolay Gelsin kitabının oranı ise %0,5'tir. *Yok* kategorisindeki etkinlik oranının Yeni Hitit kitabında %63,3 olması, kitapta kontrollü ve öğretici merkezli etkinliklerin daha baskın olduğunu göstermektedir. Kolay Gelsin kitabında ise bu oran %52,6 olarak belirlenmiştir.

Kolay Gelsin ders kitabında öğrenenlerin kişisel görüşlerini ifade etmelerine, bireysel deneyimlerini paylaşmalarına ve özgün üretim yapmalarına olanak sağlayan etkinliklerin daha yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Özellikle günlük yaşam deneyimleri, bireysel tercihler ve yorum geliştirmeye dayalı etkinliklerin öğreneni pasif bilgi alıcısı konumundan çıkararak aktif dil kullanıcısı hâline getirdiği söylenebilir. Bu durum AOBM’ de öne çıkan öğrenen merkezli yaklaşım anlayışıyla da örtüşmektedir. AOBM’ de öğrenen, dili belirli amaçlar doğrultusunda kullanan aktif bir sosyal aktör olarak tanımlanmaktadır (Council of Europe, 2020).

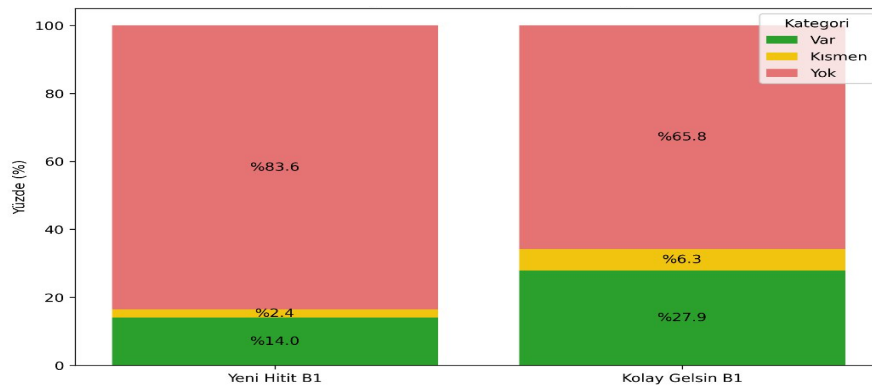
Yeni Hitit ders kitabında da öğrenen merkezli özellik taşıyan bazı konuşma ve yazma etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. Ancak kitapta kontrollü dil üretimine dayalı etkinliklerin yoğunluğu nedeniyle öğrenenin özgün dil kullanımı bazı bölümlerde sınırlı kalmaktadır. Özellikle dilbilgisel yapıların tekrarına dayalı etkinlikler öğrenenin bireysel üretim sürecini sınırlandırabilmektedir.

Resim 3. Kolay Gelsin B1 Ders Kitabında Öğrenen Merkezlilik Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği

Öğrenen merkezli etkinliklerde öğrenenlerin kendi fikirlerini ifade etmeleri, deneyim paylaşmaları, tercih belirtmeleri ve özgün dil üretimi gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Resim 3’te yer alan etkinlikte öğrenenlerin bireysel görüşlerini paylaşmalarına ve grup içerisinde etkileşim kurmalarına olanak sağlayan bir yapı bulunmaktadır. Bu yönüyle etkinliğin öğrenen merkezli bir yaklaşımı yansıttığı söylenebilir.

Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Etkileşim (E)

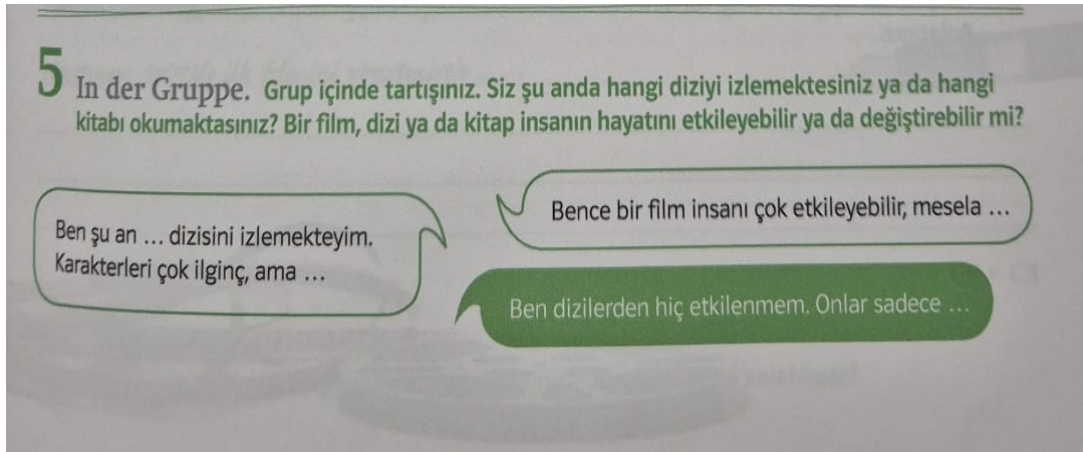

Grafik 4. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Etkileşim Ölçütüne İlişkin Dağılım

Etkileşim ölçütü açısından Kolay Gelsin B1 ders kitabının Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında etkinliklerin %27,9'u etkileşim ölçütünü karşılarken, Yeni Hitit B1 ders kitabında bu oran %14 olarak belirlenmiştir. *Kısmen* kategorisinde Kolay Gelsin kitabının oranı %6,3, Yeni Hitit kitabının oranı ise %2,4'tür. Buna karşılık *yok* kategorisindeki etkinlik oranının Yeni Hitit kitabında %83,6 gibi oldukça yüksek bir düzeyde olması, kitapta yer alan etkinliklerin büyük bölümünün bireysel ve kontrollü uygulamalardan oluştuğunu göstermektedir. Kolay Gelsin kitabında ise bu oran %65,8 olarak belirlenmiştir. Bu durum, Kolay Gelsin kitabında öğrenenler arasında karşılıklı iletişimi destekleyen etkinliklerin daha fazla yer aldığını ortaya koymaktadır.

Kolay Gelsin ders kitabında öğrenenler arasında karşılıklı iletişim kurulmasını gerektiren konuşma, tartışma, soru-cevap ve fikir alışverişine dayalı etkinliklerin daha yoğun biçimde yer aldığı dikkat çekmektedir. Özellikle ikili ve grup çalışmaları öğrenenlerin dili iletişim amacıyla kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Bu durum, AOBM'de iletişimsel dil kullanımının temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilen etkileşim kavramıyla uyum göstermektedir. AOBM'de etkileşim; bireylerin karşılıklı anlam oluşturduğu, iletişim sürecini birlikte yürüttüğü bir dil etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Council of Europe, 2001).

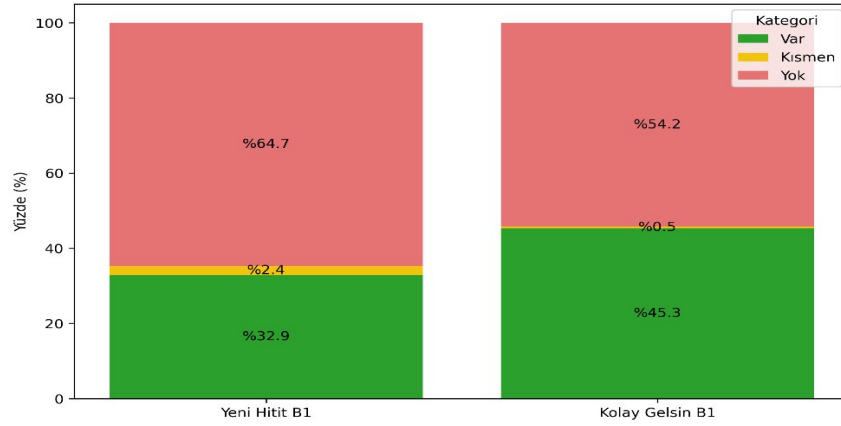
Yeni Hitit ders kitabında ise bazı konuşma etkinlikleri etkileşimsel özellik taşısa da etkinliklerin önemli bir bölümünün bireysel cevap verme ve yapı odaklı uygulamalardan oluştuğu görülmektedir. Özellikle kontrollü alıştırma ve alıştırmaların yoğunluğu öğrenenler arasında doğal iletişim ortamının oluşmasını sınırlandırmaktadır. Bu nedenle etkileşim ölçütünün kitapta daha sınırlı düzeyde temsil edildiği söylenebilir.

Resim 4. Kolay Gelsin B1 Ders Kitabında Etkileşim Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği

Kolay Gelsin'e ait yukarıdaki etkinlikte öğrenenlerden grup içerisinde tartışma yürütmeleri ve fikir alışverişinde bulunmaları istenmektedir. Karşılıklı iletişim ve iş birliğine dayalı bu yapı, öğrenenlerin dili iletişim amacıyla kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Bu yönüyle etkinlik, etkileşim ölçütü açısından AOBM'nin iletişimsel yaklaşımıyla uyum göstermektedir.

Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Açık Uçluluk (AU)

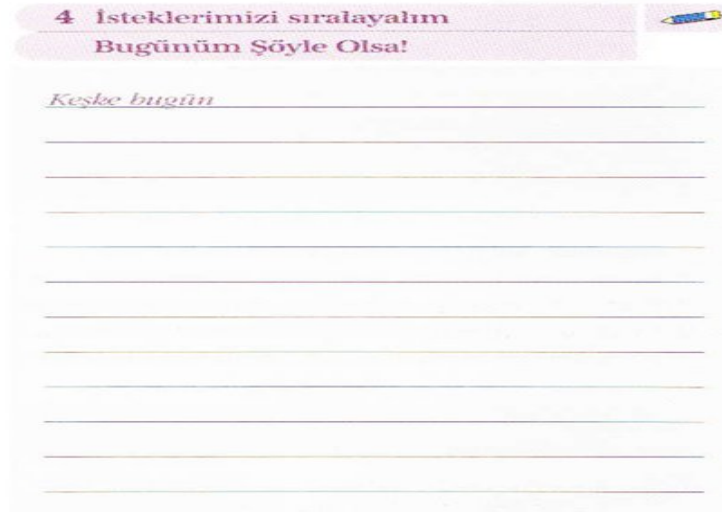

Grafik 5. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Açık Uçluluk Dağılımı

Açık uçluluk ölçütü açısından Kolay Gelsin B1 ders kitabının Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında etkinliklerin %45,3'ü açık uçluluk ölçütünü karşılarken, Yeni Hitit B1 ders kitabında bu oran %32,9 olarak belirlenmiştir. *Kısmen* kategorisinde Yeni Hitit kitabının oranı %2,4, Kolay Gelsin kitabının oranı ise %0,5'tir. Buna karşılık *yok* kategorisindeki etkinlik oranının Yeni Hitit kitabında %64,7 olması, kitapta kontrollü ve tek doğru cevaba dayalı etkinliklerin daha baskın olduğunu göstermektedir. Kolay Gelsin kitabında ise bu oran %54,2 olarak belirlenmiştir. Bu durum, Kolay Gelsin kitabında öğrenenlerin özgün dil üretimine daha fazla olanak tanıyan etkinliklerin bulunduğunu göstermektedir.

Kolay Gelsin ders kitabında öğrenenlerin kişisel görüşlerini ifade etmelerine, yorum geliştirmelerine ve farklı cevaplar üretebilmelerine imkân sağlayan etkinliklerin daha yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Özellikle günlük yaşam deneyimleri, bireysel tercihler ve düşünce paylaşımına dayalı etkinliklerin öğrenenlerin özgün dil üretimi gerçekleştirmelerine katkı sağladığı söylenebilir. Bu durum, AOBM'de vurgulanan iletişimsel dil kullanımı anlayışıyla uyum göstermektedir. AOBM'de öğrenen bireyin dili yalnızca doğru biçimde kullanması değil, aynı zamanda farklı iletişim durumlarında anlam oluşturabilmesi ve kendi düşüncelerini ifade edebilmesi önemli görülmektedir (Council of Europe, 2001).

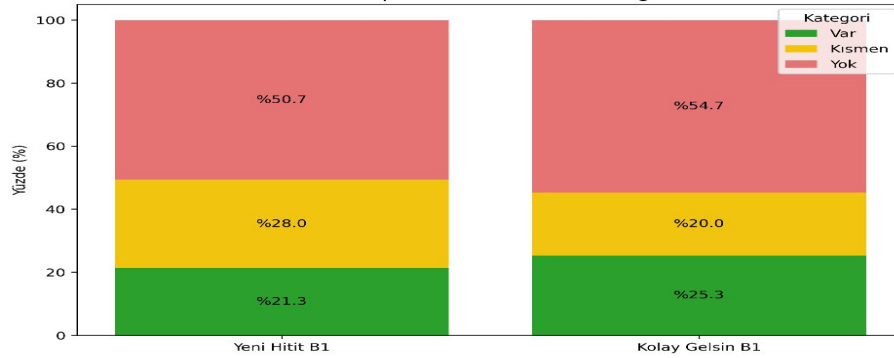
Yeni Hitit ders kitabında da açık uçlu özellik taşıyan bazı konuşma ve yazma etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. Özellikle öğrenenlerin görüş belirtmelerini gerektiren bazı etkinliklerin özgün üretime olanak sağladığı dikkat çekmektedir. Ancak kitapta kontrollü dil üretimine dayalı etkinliklerin yoğun olması nedeniyle öğrenenlerin serbest dil kullanımı bazı bölümlerde sınırlı kalmaktadır. Özellikle dilbilgisel yapıların tekrarına dayalı etkinliklerin baskınlığı, öğrenenlerin farklı ve yaratıcı cevaplar üretmelerini sınırlandırabilmektedir.

Resim 5. Yeni Hitit B1 Ders Kitabında Açık Uçluluk Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği.

Etkinlikte öğrenenlerden *Keşke bugün...* ifadesinden hareketle kendi düşünce ve isteklerini özgür biçimde ifade etmeleri beklenmektedir. Etkinlikte tek doğru cevabın bulunmaması ve öğrenenlerin bireysel yorumlarını farklı biçimlerde geliştirebilmeleri, etkinliğin açık uçluluk ölçütü açısından güçlü bir örnek oluşturduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda Kolay Gelsin B1 ders kitabının açık uçluluk ölçütü açısından Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha güçlü bir görünüm sergilediği söylenebilir. Bununla birlikte her iki kitapta da öğrenenlerin özgün düşünce geliştirmelerine, yaratıcı dil kullanmalarına ve farklı iletişimsel durumlarda serbest üretim yapmalarına olanak sağlayan açık uçlu etkinliklerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Çok Becerlilik (ÇB)

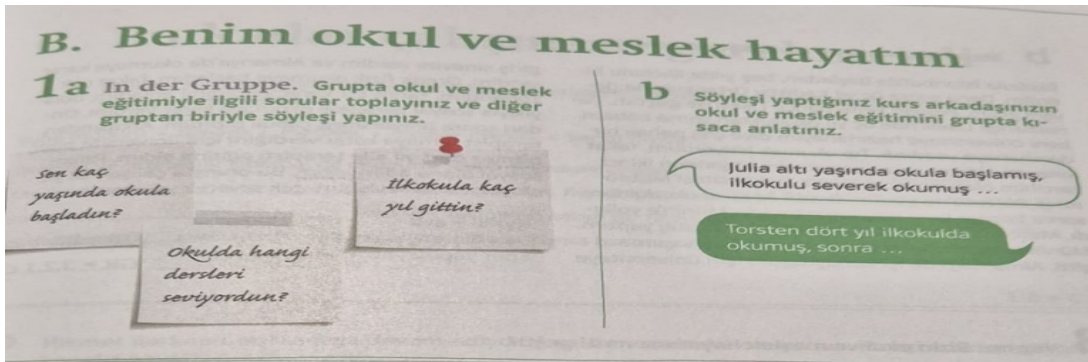

Grafik 6. Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Çok Becerlilik Dağılımı

Çok becerlilik ölçütü açısından her iki ders kitabında da benzer oranlara sahip bir dağılım olduğu görülmektedir. Yeni Hitit B1 ders kitabında etkinliklerin %21,3'ü çok becerlilik ölçütünü karşılar, Kolay Gelsin B1 ders kitabında bu oran %25,3 olarak belirlenmiştir. *Kısmen* kategorisinde Yeni Hitit kitabının oranı %28,0, Kolay Gelsin kitabının oranı ise %20,0'dır. Buna karşılık *yok* kategorisindeki etkinlik oranının her iki kitapta da oldukça yüksek olduğu

görülmektedir. Yeni Hitit kitabında bu oran %50,7 iken, Kolay Gelsin kitabında %54,7 olarak belirlenmiştir. Bu durum, her iki ders kitabında da birden fazla dil becerisini bütünleşik biçimde kullanmayı gerektiren etkinliklerin orta düzeyde kaldığını göstermektedir.

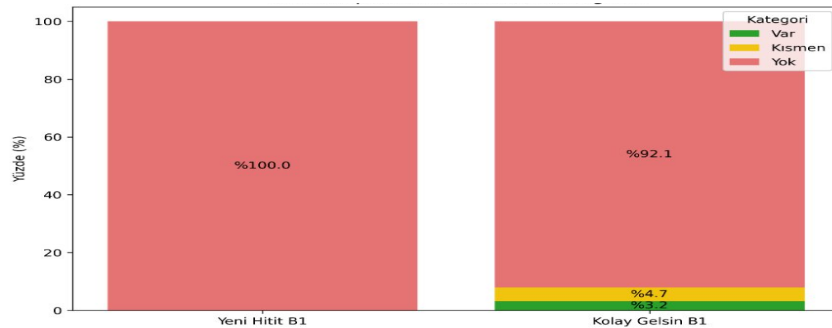
Ders kitabında dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini birlikte kullanmayı gerektiren etkinliklerin olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle okuma sonrası konuşma, dinleme sonrası yorum geliştirme ve yazılı üretim gerektiren etkinliklerde becerilerin birlikte kullanılmasına yönelik uygulamalara yer verildiği görülmektedir. Bu durum, AOBM’de vurgulanan bütünleşik dil kullanımı anlayışıyla uyum göstermektedir. AOBM Tamamlayıcı Cilt’te dil etkinliklerinin birbirinden bağımsız değil, birbiriyle ilişkili süreçler olduğu belirtilmekte ve öğrenenlerin farklı becerileri birlikte kullanabilmeleri önemli görülmektedir (Council of Europe, 2020).

Resim 6. Kolay Gelsin B1 Ders Kitabında Çok Becerlilik Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği

Resim 6’da yer alan etkinlikte öğrenenlerden okul ve meslek hayatına ilişkin sorular hazırlamaları, grup içerisinde söyleşi yapmaları ve elde ettikleri bilgileri diğer öğrenenlere aktarmaları beklenmektedir. Etkinlikte konuşma, dinleme, etkileşim ve bilgi aktarma süreçlerinin birlikte kullanılması, etkinliğin çok becerili bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrenenlerin edindikleri bilgileri yeniden düzenleyerek grup içerisinde paylaşmaları, etkinliğin aracılık becerileriyle de ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

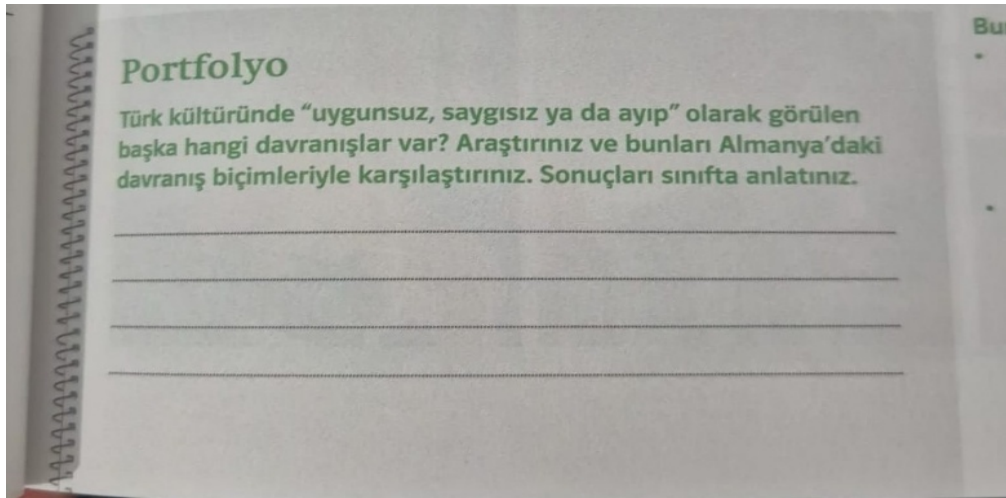
Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Aracılık (M)

Grafik 7. Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 Ders Kitaplarında Aracılık Dağılımı

Aracılık ölçütü açısından her iki ders kitabında da sınırlı sayıda etkinliğe yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte Kolay Gelsin B1 ders kitabında aracılık ölçütünü karşılayan bazı etkinliklerin bulunduğu, Yeni Hitit B1 ders kitabında ise bu ölçüte yönelik herhangi bir etkinliğe rastlanmadığı dikkat çekmektedir. Yeni Hitit kitabındaki tüm etkinliklerin *yok* kategorisinde yer alması, kitapta aracılık becerilerine yönelik sistematik bir yapı bulunmadığını göstermektedir.

Kolay Gelsin ders kitabında ise bilgi aktarma, açıklama yapma, yorumlama ve farklı kişiler arasında iletişimi kolaylaştırma gibi sınırlı sayıda etkinliğin aracılık ölçütü kapsamında değerlendirilebildiği görülmektedir. Ancak bu etkinliklerin sayısının oldukça düşük olması, aracılık becerilerinin kitapta yeterli düzeyde temsil edilmediğini göstermektedir.

Resim 7. Kolay Gelsin B1 Ders Kitabında Aracılık Ölçütüne İlişkin Temsili Etkinlik Örneği

Etkinlikte öğrenenlerden Türk kültürü ile Alman kültüründeki bazı davranış biçimlerini araştırmaları, karşılaştırmaları ve elde ettikleri bilgileri sınıf ortamında paylaşmaları beklenmektedir. North ve Piccardo (2021), aracılığın yalnızca bilgi aktarma süreci olmadığını; bireyler arasında anlam oluşturmayı ve kültürlerarası iletişimi destekleyen bir dil etkinliği olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda etkinlik, öğrenenlerin bilgiyi yeniden düzenleyerek başkalarına aktarmaları ve kültürlerarası anlam kurmaları bakımından AOBM ile uyumlu bir yapı sergilemektedir. Ancak incelenen etkinliklerin büyük bölümünün iletişime aracılık boyutunda yer aldığı, metne aracılık ve kavramlara aracılık etkinliklerinin ise oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum ders kitaplarında aracılık becerisinin bütün boyutlarıyla temsil edilmediğini göstermektedir.

Bu doğrultuda Kolay Gelsin B1 ders kitabının aracılık ölçütü açısından Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha olumlu bir görünüm sergilediği söylenebilir. Ancak her iki kitapta da aracılık becerilerine yönelik etkinliklerin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle özellikle bilgi aktarma, özetleme, yeniden ifade etme ve anlamı farklı bireylere ulaştırma gibi aracılık temelli etkinliklerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikler, Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni (AOBM) ve AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan ölçütler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Kolay Gelsin B1 ders kitabının gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlilik, etkileşim ve açık uçluluk ölçütleri açısından Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha güçlü bir görünüm sergilediğini göstermektedir.

AOBM, öğreneni dili yalnızca öğrenen değil, gerçek yaşam bağlamlarında kullanan bir sosyal aktör olarak tanımlamaktadır (Council of Europe, 2001). Bu nedenle ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrenenleri iletişimsel amaçlarla dil kullanmaya yönlendirmesi beklenmektedir. Araştırma bulguları, Kolay Gelsin B1 ders kitabında bu anlayışı destekleyen etkinliklerin daha yoğun biçimde yer aldığını göstermektedir. Çelik (2018) yaptığı çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında gerçek hayata uygun olan otantik materyallerden yeteri kadar yararlanılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özcan (2019) B1 Yeni Hitit kitabında yer alan metinlere yönelik yaptığı araştırmasında, kitapta yer alan metinlerin gerçek yaşam durumlarına kısmen uyduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Derinkök (2022), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında iletişimsel yetiyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Eş ve Aktaş (2023) ise eylem odaklı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan etkinliklerde gerçek yaşam durumlarının önemli olduğunu ifade etmiş, ancak ders kitaplarında bu yaklaşımın her zaman yeterli düzeyde yansıtılmadığını belirtmiştir.

Görev temelli yapı ve etkileşim ölçütlerine ilişkin bulgular özellikle dikkat çekicidir. Her iki ders kitabında da bu ölçütlerin sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmekle birlikte Kolay Gelsin B1 ders kitabının daha yüksek oranlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kitabın öğrenenleri iş birliğine dayalı etkinliklere ve iletişimsel görevlere daha fazla yönlendirdiğini göstermektedir. Buna karşılık Yeni Hitit B1 ders kitabında kontrollü üretim ve yapı odaklı etkinliklerin daha baskın olduğu görülmektedir. Araştırma bulguları alan yazındaki bazı çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Rebahan (2019), Yeni Hitit ders kitaplarındaki sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma etkinliklerini görev temelli dil öğretimi açısından incelemiş ve etkinliklerin önemli bir bölümünün görev temelli öğretim ilkeleriyle tam olarak örtüşmediğini belirtmiştir. Benzer şekilde Eş ve Aktaş (2023), yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki üretici dil becerisi etkinliklerini eylem odaklı yaklaşım doğrultusunda incelemiş ve etkinliklerin bazı yönlerden görev odaklı özellikler taşımasına rağmen sosyal aktörlük ve gerçek iletişim boyutlarının sınırlı kaldığını ifade etmiştir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu etkileşim ve öğrenen merkezlilik ölçütlerine ilişkindir. AOBM'de öğrenenin aktif katılımı ve iletişimsel süreçlere dâhil olması temel ilkeler arasında yer almaktadır. Eş ve Aktaş (2023), eylem odaklı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan etkinliklerde öğrenenin aktif bir sosyal aktör olarak konumlandırılması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgular da Kolay Gelsin B1 ders kitabının öğreneni daha aktif bir dil kullanıcısı olarak konumlandığını göstermektedir.

Arslan (2018), İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerini incelemiş ve her iki kitapta da öğrenenleri yeterince etkileşime sokacak iletişim odaklı etkinliklerin sınırlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada, konuşma becerisini destekleyen etkinliklerin öğrenenleri doğal iletişim ortamlarına yönlendirecek düzeyde olmadığı belirtilmiştir. Kalaycı (2018) ise Yeni Hitit ders kitaplarında karşılıklı iletişime yönelik etkinliklerin yetersiz olduğunu ve dinleme-konuşma becerilerinin bazı bölümlerde geri planda kaldığını belirtmektedir. Benzer şekilde Hasırcı (2019), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında konuşma etkinliklerinin etkileşim düzeyinin sınırlı olduğunu ifade etmektedir. İşisağ (2008), Karababa ve Taşkın (2012), Yavuz Kırık (2015), Biçer ve Kılıç (2017) ile Çolak (2018), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında konuşma etkinliklerinin yeterli düzeyde olmadığını ve etkileşim boyutunun sınırlı kaldığını belirtmektedir. Sönmez (2021), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkileşim odaklı etkinliklerin öğrenenlerin iletişimsel yeterliklerinin gelişimine katkı sağladığını ifade etmektedir.

Araştırma bulguları alan yazındaki bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Eş ve Aktaş (2023), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında aracılık becerilerine yönelik etkinliklerin sınırlı düzeyde kaldığını belirtmektedir. Sönmez (2021) ise ders kitaplarında iletişimsel ve eylem odaklı etkinliklere yer verilmesine rağmen aracılık becerilerinin çoğu zaman ihmal edildiğini ifade etmektedir. Demir ve Çekici (2023), öğretim elemanlarının aracılık becerilerini kullandıklarını ancak bu kullanımın sistematik ve standart bir yapıda gerçekleşmediğini belirtmektedir. Cinkara (2025), CEFR aracılık tanımlayıcıları doğrultusunda incelediği İngilizce ders kitaplarında aracılık etkinliklerinin sınırlı düzeyde temsil edildiğini belirlemiştir. Bu yönüyle araştırma bulguları Cinkara'nın (2025) sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırmada dikkat çeken bulgulardan biri de aracılık becerisine ilişkindir. AOBM Tamamlayıcı Cilt ile birlikte önem kazanan aracılık becerisinin incelenen ders kitaplarında oldukça sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmüştür. Kolay Gelsin B1 ders kitabında yalnızca sınırlı sayıda aracılık etkinliği belirlenirken, Yeni Hitit B1 ders kitabında bu ölçüte yönelik herhangi bir etkinlik tespit edilmemiştir. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan yenilikleri henüz yeterli düzeyde yansıtamadığını düşündürmektedir.

North (2025), CEFR'in benimsediği eylem odaklı yaklaşım, sosyal aktör anlayışı ve aracılık boyutlarının uygulama süreçlerinde her zaman yeterince yansıtlamadığını belirtmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgular da benzer biçimde görev temelli yapı, etkileşim ve özellikle aracılık ölçütlerinin incelenen ders kitaplarında sınırlı düzeyde temsil edildiğini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde araştırma sonuçlarının uluslararası literatürde ortaya konulan bulgularla örtüştüğü söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kolay Gelsin B1 ders kitabının AOBM'nin iletişimsel dil kullanımı ve eylem odaklı yaklaşım anlayışına Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yakın bir görünüm sergilediği söylenebilir. Bununla birlikte her iki ders kitabında da gerçek yaşam görevlerine dayalı, etkileşim merkezli ve aracılık becerilerini destekleyen etkinliklerin artırılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Yeni Hitit B1 ve Kolay Gelsin B1 ders kitaplarında yer alan etkinlikler, AOBM ve AOBM Tamamlayıcı Cilt'te öne çıkan gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, öğrenen merkezlilik, etkileşim, açık uçluluk, çok becerililik ve aracılık ölçütleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda Kolay Gelsin B1 ders kitabının incelenen tüm ölçütlerde Yeni Hitit B1 ders kitabına göre daha yüksek oranlara sahip olduğu belirlenmiştir. Özellikle gerçek yaşam bağlamı, görev temelli yapı, etkileşim ve öğrenen merkezlilik ölçütlerinde ortaya çıkan farklılıklar, Kolay Gelsin B1 ders kitabının AOBM'nin benimsediği iletişimsel dil kullanımı ve eylem odaklı yaklaşım anlayışına daha yakın bir görünüm sergilediğini göstermektedir.

Araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, gerçek yaşam bağlamı ve görev temelli yapı ölçütlerine ilişkindir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında günlük yaşamla ilişkilendirilebilen ve öğrenenleri belirli iletişimsel amaçlar doğrultusunda dil kullanmaya yönlendiren etkinliklerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık Yeni Hitit B1 ders kitabında kontrollü üretim ve dil yapılarının tekrarına dayalı etkinliklerin daha yoğun olduğu görülmüştür. Bu bulgu, Rebahan'ın (2019) Yeni Hitit ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerinin görev temelli dil öğretimi ilkeleriyle tam olarak örtüşmediğine ilişkin sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Öğrenen merkezlilik, etkileşim ve açık uçluluk ölçütlerine ilişkin bulgular da benzer bir görünüm ortaya koymaktadır. Kolay Gelsin B1 ders kitabında öğrenenlerin görüş bildirmelerine, deneyim paylaşımlarına ve etkileşim içerisinde dil kullanmalarına olanak sağlayan etkinliklerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum, öğrenenin aktif sosyal aktör olarak konumlandırılmasını öngören AOBM yaklaşımıyla uyumludur. Eş ve Aktaş'ın (2023) belirttiği gibi eylem odaklı yaklaşımda öğrenen yalnızca bilgi alan değil, anlam oluşturan ve iletişim süreçlerine aktif katılan bir birey olarak görülmektedir.

Araştırmada her iki ders kitabında da çok becerililik ölçütünün sınırlı düzeyde temsil edildiği belirlenmiştir. Her ne kadar bazı etkinliklerde okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri birlikte kullanılsa da etkinliklerin önemli bir bölümünün tek beceri odaklı olduğu görülmektedir. Bu durum, AOBM'nin öngördüğü bütünlük dil kullanımı anlayışının ders kitaplarına tam olarak yansıtılmadığını göstermektedir.

Araştırmanın en önemli bulgularından biri aracılık becerisine ilişkindir. Kolay Gelsin B1 ders kitabında sınırlı sayıda aracılık etkinliği bulunurken, Yeni Hitit B1 ders kitabında aracılık ölçütünü karşılayan herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. AOBM Tamamlayıcı Cilt ile birlikte ön plana çıkan aracılık becerisinin ders kitaplarında yeterli düzeyde temsil edilmemesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında geliştirilmesi gereken önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç, Eş ve Aktaş (2023), Demir ve Çekici (2023) ile Cinkara'nın (2025) çalışmalarında ulaşılan sonuçlarla da örtüşmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde incelenen ders kitaplarının AOBM'de öne çıkan iletişimsel dil kullanımı ve eylem odaklı yaklaşım anlayışını farklı düzeylerde yansıttığı görülmektedir. Bununla birlikte görev temelli yapı, etkileşim ve aracılık ölçütlerinin her iki ders kitabında da geliştirilmesi gereken alanlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına dayanarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında gerçek yaşam durumlarına dayalı görev temelli etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
2. Öğrenenlerin iletişimsel süreçlere aktif katılımını destekleyen etkileşim odaklı etkinliklerin artırılması gerekmektedir.
3. AOBM Tamamlayıcı Cilt ile birlikte önem kazanan aracılık becerilerine yönelik etkinlikler ders kitaplarında daha görünür hâle getirilmelidir.
4. Ders kitaplarında farklı dil becerilerinin bütünleşik biçimde kullanılmasını sağlayan çok becerili etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
5. Gelecek araştırmalarda farklı düzeylerdeki Türkçe öğretim ders kitapları ve yardımcı öğretim materyalleri AOBM ölçütleri açısından incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Cinkara, E. (2025). Unearthing the Traces of CEFR's Mediation in EFL Textbook. *Acuity: Journal of English Language Pedagogy, Literature and Culture*, 10(1), 40–57.
- Cömert, E. (2018). *İzmir yabancılar için Türkçe setinin anlatma becerileri bakımından Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne uygunluğunun incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion volume*. Council of Europe Publishing.
- Demir, E., & Çekici, Y. E. (2023). *Mediation skills in teaching Turkish as a foreign language*. International Journal of Psychology and Educational Studies, 10(4). <https://doi.org/10.52380/ijpes.2023.10.4.1259>
- Demirel, İ. F. (2024). *İletişimsel dil etkinlikleri bağlamında ikinci dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Demirel, M. B. (2019). Ne Güzel! ve Kolay Gelsin! yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarının karşılaştırılması. *Turkish Studies (Educational Sciences)*, 14(4), 1247–1256.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi*. Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. ve İşisag, K. U. (2010). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 190–204.

- Deniz, K., Öztürk, İ.Y ve Çekici, Y.E. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde aracılık. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 347-357.
- Deniz, K. ve Uysal, H. (2010). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 1-15.
- Ellis, R. (2003). *Task-based language learning and teaching*. Oxford University Press.
- Eş, A. T., & Aktaş, E. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki üretici dil becerileri etkinliklerinin eylem odaklı yaklaşıma göre incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö13, 157-197. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1379142>
- Günaydın, Y., & Demir, E. (2023). *Mediation in language teaching / Dil öğretiminde aracılık*. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 10(36), 172-193.
- Günday, R. (2015). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.
- Günday, R. ve Atmaca, H. (2017). *Öğrenme stratejileri ve eylem odaklı yaklaşım*. 1st International Black Sea Conference on Language and Language Education, Samsun.
- Hasırcı, S. (2019). Yabancılar Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarının konuşma becerisi açısından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(2), 1068-1098.
- İşisag, K. U. (2008). *Sözlü iletişim becerilerinin gelişiminde Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni uygulamalarının başarıya, tutuma ve kalıcılığa etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Kara, M. (2011). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılar A1-A2 seviyesinde Türkçe öğretim programı örneği. *Journal of World of Turks*, 3(3), 157-195.
- Memiş, M. R. ve Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-318.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- North, B. (2025). *Action-oriented, plurilingual and intercultural education: A new association – API Forum*. CEFR Journal – Research and Practice, 7, 5-18. <https://doi.org/10.37546/JALTSIG.CEFR7-1>
- North, B., & Piccardo, E. (2021). The conceptualisation of mediation in the new CEFR. In P. Katelhön & P. Marečková (Eds.), *Sprachmittlung und Mediation im Fremdsprachenunterricht an Schule und Universität* (pp. 23-44). Frank & Timme.
- Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. Cambridge University Press.
- Özbal, B. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde aktarım etkinlikleri ve stratejileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 143-157. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1009051>.
- Özcan, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin seçimi: Yeni Hitit B1 düzeyi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Rebahan, Z. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerinin göreve dayalı dil öğretimine göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.

- Reimann, D. (2019). Mediation in den neuen Skalen und Deskriptoren des CEFR Companion Volume. *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung*, 30(2), 163–180.
- Richards, J. C. ve Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching* (2. bs.). Cambridge University Press.
- Sönmez, Ö. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçevesi açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi. YÖK Tez Merkezi.
- Sönmez, Ö. (2021). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel ve eylem odaklı yaklaşımın ilkelerine karşılaştırmalı bir bakış: “Reflets” ve “Tendances” örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 35–53.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. bs.). Seçkin Yayıncılık.

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Hacer KIZIL
 Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı
 Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi
 Üniversite, ülke: International Burch University, Bosna Hersek
 Email: hacer.kizil@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılایınız: Kızıl, H. (2026). Kolay Gelsin ve Yeni Hitit B1 Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni Ölçütleri Açısından Karşılaştırılması. *Journal of Research in Turkic Languages*, 8 (2), 15-33. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.822>

Alındı: Mayıs 14 , 2026 ▪ Kabul: Temmuz 08, 2026